

Ναυπάκτου Ιερόθεος: Ο νέος Πάπας Λέων 14ος

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου](#)

Τό Κονκλάβιο τῶν Καρδιναλίων σέ μυστική ψηφοφορία, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἐξέλεξε νέο Πάπα τόν ἀμερικανό Καρδινάλιο Ρόμπερτ Πρεβόστ, ὁ ὁποῖος ἀνήκει στό τάγμα τοῦ Ἀγίου Αὐγουστίνου.

• Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου

Στήν Λατινική παράδοση ὑπάρχουν διάφορα τάγματα, τά ὁποῖα ἰδρύθηκαν στήν Δύση. Πρόκειται γιά ὀργανωμένες μοναχικές κοινότητες Ρωμαιοκαθολικῶν καί ἔχουν σκοπό τήν διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ, τήν καταπολέμηση τῶν αἱρέσεων, τήν ὀργάνωση τῆς ἐκπαίδευσης, τήν ἱεραποστολή κλπ. Τά γνωστά μοναχικά τάγματα εἶναι τῶν Βενεδικτίνων, τῶν Φραγκισκανῶν, τῶν Δομηνικανῶν, τῶν Ἰησουϊτῶν, τοῦ Ἀγίου Αὐγουστίνου, τῶν Κιστερκιανῶν, τῶν Τραπιστῶν κ.ἄ.

Τά μοναχικά αὐτά τάγματα δημιουργήθηκαν στήν προσπάθεια νά στηριχθῇ ἡ «Ἐκκλησία» ἀπό τίς αἱρέσεις, δηλαδή χρησιμοποιήθηκαν κατά τῶν αἱρέσεων, ὅπως οἱ Δομηνικανοί ὑπῆρξαν ὄργανα στήν Ἱερά Ἐξέταση. Δέν δημιουργήθηκαν γιά νά

σώσουν τά μέλη τους, ζώντας μέσα στην Έκκλησία, αλλά για νά «σώσουν» την Έκκλησία, ώσάν ή Έκκλησία νά ἔχη ἀνάγκη σωτήρων!

Τό τάγμα τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου στό ὁποῖο ἀνήκει ὁ Πάπας Λέων 14ος ἰδρύθηκε τό 1244 μέ ἀπόφαση τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου Δ΄, μέ συνένωση διαφόρων ἐρημιτικῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν τόν κανόνα τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου τῆς Ἰππῶνος, ὁ ὁποῖος ἔζησε τό 4ο-5ο αἰῶνα μ.Χ. Ὅσοι υἱοθέτησαν τόν κανόνα τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου ἦταν ἕνα ἐπαιτικό κίνημα, καί προσπάθησαν νά φέρουν τήν μοναχική ζωή στό ἀστικό περιβάλλον.

Νά σημειωθῇ ὅτι ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος θεωρήθηκε ὡς ἡ βάση τοῦ σχολαστικισμοῦ, τῆς θεολογίας ἐκείνης πού ἀναπτύχθηκε μεταξύ 11ου καί 13ου αἰῶνος καί χρησιμοποιοῦσε τόν ὀρθολογισμό γιά τήν κατανόηση τῶν θεολογικῶν θεμάτων μέ τήν βασική ἀρχή «credo ut intelligim» (πιστεύω γιά νά καταλάβω), ὅτι πρῶτα ἀποδεχόμαστε μιά ἀλήθεια καί ἔπειτα τήν ἐπεξεργαζόμαστε λογικά γιά νά τήν καταλάβουμε.

Τήν θεολογική αὐτήν παράδοση ἀκολουθοῦσε ὁ Βαρλαάμ ὁ Καλαβρός, ὁ ὁποῖος καταδικάστηκε ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Έκκλησία, μέ τούς ἀγῶνες τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Ὁ Βαρλαάμ, ἀκολουθώντας, τόν ἱερό Αὐγουστῖνο θεωροῦσε ἀνώτερη τήν κατανόηση τοῦ Θεοῦ μέ τήν φιλοσοφία καί κατώτερη τήν γνώση τοῦ Θεοῦ πού προέρχεται ἀπό τήν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στους Προφῆτες, τούς Ἀποστόλους καί τούς Ἁγίους.

Τό Τάγμα τοῦ Ἁγίου Αὐγουστίνου ἔχει πρακτικούς σκοπούς, εἶναι ἀνοικτό καί ὄχι πολύ αὐστηρό. Ὅσοι ἀνήκουν στό Τάγμα αὐτό ἐπιδίδονται στήν ἱεραποστολή καί ἀσκοῦν ποιμαντική διακονία στους λαϊκούς.

Ἕνα ἄλλο ἐνδιαφέρον σημεῖο εἶναι ὅτι ὁ Καρδινάλιος Ρόμπερτ Πρεβόστ, πού ἐξελέγη ὡς νέος Πάπας, κατά τήν συνήθεια τοῦ Βατικανοῦ, προτίμησε νά λάβῃ τό ὄνομα Λέων 14ος, πού σημαίνει ὅτι μέχρι τώρα ὑπῆρξαν μέ τό ὄνομα Λέων 13 Πάπες.

Στήν ἱστορία τοῦ Παπικοῦ θρόνου ἀπό αὐτούς πού εἶχαν τό ὄνομα Λέων, ὁ κυριότερος ἦταν ὁ Λέων 1ος (440-461), πού ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στήν ἀπόφαση τῆς Τετάρτης (Δ΄) Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιά τίς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ• ὁ Λέων 3ος (795-816), ὁ ὁποῖος τά Χριστούγεννα τοῦ 800 μ.Χ. ἔστειψε στήν Ρώμη τόν Φράγκο Καρλομάγνο Αὐτοκράτορα τῆς Ἁγίας Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Γερμανικοῦ Ἔθνους, ἀλλά ἀντέδρασε στήν εἰσαγωγή τοῦ Filioque στό «Πιστεύω»• καί ὁ νεώτερος, ὁ Λέων 13ος (1878-1903).

Προφανῶς, ὁ νέος Πάπας ἐπέλεξε τό ὄνομα Λέων, πρὸς τιμὴ τοῦ τελευταίου Πάπα

Λέοντος 13ου, τό όποϊον έκτιμᾷ γιά τό έργο τό όποϊό έπιτέλεσε ως Πάπας καί γι' αὐτό τόν έχει πρότυπο στήν ζωή του καί έπιθυμεῖ νά ακολουθήσῃ τούς τρόπους τῆς παπασύνης του. Εἶναι, λοιπόν, ανάγκη νά δοῦμε ποιό ἦταν τό έργο τοῦ Πάπα Λέοντος 13ου, τόν όποϊον έκτιμᾷ ό νέος Πάπας καί επέλεξε τό όνομά του.

Ό Πάπας Λέων 13ος εἶχε έντονα διανοητικά προσόντα, ως λαϊκός ἦταν εὐσεβής, καταγόμενος από εὐγενῆ οἰκογένεια. Ἔτυχε λαμπρᾶς μορφώσεως, καί χρησιμοποιήθηκε στόν διπλωματικό κλάδο. Όπως εἶναι γνωστόν οἱ Κληρικοί τοῦ Βατικανοῦ καλοῦνται όταν χειροτονοῦνται, νά επιλέξουν ποιόν κλάδο θά ακολουθήσουν, τόν ιερατικό-ποιμαντικό ἢ τόν διπλωματικό, διότι τό Βατικανό έχει δύο ιδιότητες, θρησκευτική καί πολιτική. Κατά τήν διάρκεια τῆς θητείας του ως Πάπας προώθησε τήν μόρφωση τοῦ Κλήρου καί τίς ιεραποστολές, επιδίωξε τήν βελτίωση τῶν πολιτικῶν σχέσεων τοῦ Βατικανοῦ μέ τά διάφορα Κράτη καί γενικά προσπάθησε νά στερεώσῃ περισσότερο τόν «Ρωμαιοκαθολικισμό» σέ όλον τόν κόσμο.

Ἔχει γραφεῖ ότι ό Πάπας Λέων 13ος εξέδωσε τήν Ἐγκύκλιο «Rerum Novarum», «Περί τῶν νέων πραγμάτων», «στήν όποία πραγματεύεται τά δικαιώματα τῶν εργαζομένων καί τόν καπιταλισμό τῆς βιομηχανικῆς έποχῆς καί θεωρεῖται πρώτη κοινωνική έγκύκλιος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, θεμελιώνοντας τήν σύγχρονη καθολική κοινωνική σκέψη».

Ό Πάπας Λέων 13ος «έπηρέασε τήν καθολική Μαριολογία», δηλαδή τήν διδασκαλία τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν γιά τήν Παναγία, στήν όποία τονίζονται υπερβολικές θεολογικές απόψεις γιά τό έργο της ως συλλυτρώτρια τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καί εξέδωσε δέκα Ἐγκυκλίους γιά τό ροζάριο, γι' αὐτό όνομάστηκε «ό Πάπας τοῦ ροζαριοῦ».

Ἐπίσης, ό Πάπας Λέων 13ος εἶναι ό πρῶτος πού συνέλαβε τήν ιδέα νά έπαναφέρῃ τίς σχολαστικές σπουδές στόν Θωμᾶ τόν Ἀκινάτη, καί ακολουθήσε πιά συστηματικά ό διάδοχός του Πάπας Πίος 10ος. Πρόκειται γιά μιά κίνηση πού όνομάστηκε νεοσχολαστικισμός ἢ νεοθωμισμός.

Ό Λέων 13ος έζησε σέ μιά έποχή πού επικρατοῦσε υποβάθμιση τῶν βασικῶν ἀρχῶν τοῦ δογματικοῦ συστήματος τῶν «Ρωμαιοκαθολικῶν», τοῦ γνωστοῦ σχολαστικισμοῦ πού εἶχε συστηματοποιηθῇ τόν 13ο αἰώνα από τόν Θωμᾶ τόν Ἀκινάτη. Τήν έποχή αὐτή τοῦ Πάπα Λέοντος 13ου επικρατοῦν οἱ διαφωτιστικές ιδέες καί ό μοντερνισμός, πού υποσκάπτουν τά θεμέλια τοῦ «Ρωμαιοκαθολικισμοῦ».

Τό 1870 εἶχε συγκληθῇ ἡ Α΄ Βατικανή Σύνοδος, ἡ όποία προσπάθησε νά ἀνακόψῃ τό ρεῦμα τῆς ἀμφισβήτησης τῆς πίστες καί δογμάτισε γιά τό ἀλάθητο τοῦ Πάπα,

διότι ὁ Παπισμός «βασανίζεται βιαίως καί οἱ δεσμοί ἐνότητος χαλαρώνουν δριμύτατα καί καθημερινά. Ἡ θεόθεν ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας πολεμᾶται καί τά δίκαιά της ἀνακόπονται». Μέ ἄλλα λόγια οἱ διαφωτιστικές ἀρχές ἐπιτίθενται πρὸς τὴν πίστη τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν. Πέρα ἀπὸ τὸν Διαφωτισμό καί οἱ Προτεσταντικές ἀρχές, καθὼς ἐπίσης καί οἱ ὑπαρξιστικές ἀναζητήσεις τῶν δυτικῶν ἀνθρώπων ὑπονομεύουν ἐσωτερικά τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Βατικανοῦ.

Ὁ Πάπας Λέων 13ος συνέλαβε τὸ ἔργο νὰ στηρίξη τὸν Ρωμαιοκαθολικισμό στό ρεῦμα τοῦ Μοντερνισμοῦ καί ἐξέδωσε τὴν Ἐγκύκλιο Aeterni Patris στίς 4 Αὐγούστου τοῦ 1879, γιὰ «τὴν ὀρθή χρήση τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς μέ ἐπίκεντρο τὸ σύνολο τῶν κειμένων τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτη».

Νὰ θυμίσω ὅτι ὁ Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτης (1225-1274) ὑπῆρξε ὁ μέγιστος τῶν σχολαστικῶν θεολόγων, ὁ ὁποῖος στὰ κείμενά του, κυρίως στὴν Summa Theologiae προσπάθησε νὰ κατοχυρώσῃ τά δόγματα τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ μέ βάση τὴν διδασκαλία τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου (354-430 μ.Χ.) σέ συνδυασμό μέ τὴν Ἀριστοτελική φιλοσοφία, στὴν πραγματικότητα ἔνωσε τὸν Ἀριστοτέλη μέ τὸν νεοπλατωνισμό.

Ὅμως, ἡ σχολαστική φιλοσοφία πού στηρίχθηκε στὸν ὀρθολογισμό καί ἀναπτύχθηκε κυρίως ἀπὸ τὸν Θωμᾶ τὸν Ἀκινάτη δέχθηκε μεγάλη κριτική ἀπὸ τὸν νομιναλισμό τοῦ 14ου αἰῶνος, καί ἀργότερα ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση, τὸν Προτεσταντισμό, τὸν Διαφωτισμό, τὸν Ρομαντισμό καί τὸν Ὑπαρξισμό. Ἔτσι, κλονίστηκαν τά θεμέλια τοῦ Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτη, καί τά θεμέλια τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς πίστεως, πού σημαίνει ὅτι ὅλος ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός βρέθηκε σέ μεγάλη ἀδυναμία.

Ἀκριβῶς, τότε ὁ Λέων 13ος ἐξέδωσε τὴν προαναφερθεῖσα Ἐγκυκλιό του μέ σκοπὸ νὰ καθιερωθῇ «ἡ ὀρθή χρήση τῆς φιλοσοφίας» μέ κείμενα τοῦ Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτη μέ νέα ἐρευνητική ἀνάγνωση, ὅπως ἔκανε ὁ διάδοχός του Πίος 10ος μέ ἄλλη Ἐγκύκλιο πού ἐξεδόθη τὴν 8η Σεπτεμβρίου τοῦ 1907.

Πάντως, ἡ Ἐγκύκλιος τοῦ Λέοντος 13ου τονίζει τὴν εὐεργεσία τῆς φιλοσοφίας στὴν προάσπιση τῶν ἱερῶν δογμάτων, ἔναντι τοῦ Μοντερνισμοῦ, ἐνῶ ἡ ὀρθόδοξη θεολογία τῶν Πατέρων στηρίζεται στὴν θεοπτική ἐμπειρία τῶν Προφητῶν, Ἀποστόλων καί Πατέρων, ἡ ὁποία ἐκφράζεται μέ ὅρους φιλοσοφικούς τῆς ἐποχῆς.

Ἡ Ἐγκύκλιος μνημονεύει μερικούς ἀρχαίους κοινούς Πατέρας, ὅπως τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, τόν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης, τόν Μέγα Βασίλειο κ.ἄ., ἀλλά θεωρεῖ ὅτι ἡ «συγκεφαλαίωση ὅλων» εἶναι ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος καί οἱ σχολαστικοί δάσκαλοι, ὅπως ὁ Μποναβεντούρα καί ὁ Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτης.

Ἔτσι, δίνεται ἔμφαση στήν μελέτη τῶν ἔργων τοῦ Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτη γιά τήν ἀντιμετώπιση τοῦ Μοντερνισμοῦ πού ἐκφραζόταν μέ τήν Μεταρρύθμιση καί τόν Διαφωτισμό. Προτείνεται «ἡ προσληψη κάθε ἐπιστήμης, διά τοῦ σχολαστικοῦ πνεύματος, οὕτως ὥστε ἡ ἀποκάλυψη καί ὁ ἀνθρώπινος λόγος νά συμπληρώνονται ὡς τό ἀήττητο προπύργιο τῆς πίστεως».

Αὕτη ἡ κίνηση τοῦ Λέοντος 13ου ἀποκλήθηκε νεοσχολαστικισμός ἢ νεοθωμισμός, πού σημαίνει ὅτι εἶναι ἐπανερμηνεία μερικῶν ἀρχῶν τοῦ Θωμᾶ τοῦ Ἀκινάτη, ὁ ὁποῖος στηρίχθηκε στόν ἱερό Αὐγουστῖνο καί τόν Ἀριστοτέλη, καί τέθηκε στό κέντρο τῶν θεολογικῶν σπουδῶν, στήν ζωή τῶν Μοναστικῶν Κέντρων καί γενικά στήν σύγχρονη θεολογία, ὡς ἀντιμετώπιση τῶν νέων φιλοσοφικῶν ρευμάτων.

Ἐάν ὁ νέος Πάπας Λέων 14ος, πού θαυμάζει τόν Πάπα Λέοντα 13ο, τοῦ ὁποῖου τό ὄνομα προσέλαβε, ἀκολουθήσῃ αὐτήν τήν τάση τοῦ νεοθωμισμοῦ-νεοσχολαστικισμοῦ, σέ συνδυασμό μέ τήν ἱεραποστολή, δηλαδή ἐάν θά κινηθῇ μεταξύ συντηρητισμοῦ καί νεωτερικότητας, ἢ ἂν γιά ἄλλους λόγους προτίμησε αὐτό τό ὄνομα, θά τό δοῦμε στήν συνέχεια μέ τίς σχετικές ἀποφάσεις τίς ὁποῖες θά λάβῃ.